

sem álltak meg a hittestvéreknél! Az elhunytak lelki üdvéért pedig áldozatot mutattak be (mise?), ami hatékony könyörgésnek számított, megvigasztalta a gondban lévő hozzátartozókat – és növelte a kereszténység vonzerejét.

7. Gondoskodás a rabszolgákról

Az egyház a rabszolgaságot ugyanolyan természetesen tartotta, mint az államot vagy a jogviszonyokat, sőt a rabszolgákat hűségre és engedelmségre buzdították. A felszabadítás eszükbe sem jutott (változásokra a 3. századtól, morálfilozófiai megfontolásokból és gazdasági kényszerből került sor, nem keresztény alapon). De ez nem jelentett közömbösséget, sőt: gondoskodásuk hatott a rabszolgák helyzetére:

a) A megtért rabszolgákat (a nőket is!) teljes értékű testvérek tekintették.

b) A megtért rabszolgák teljes jogú tagok lettek: lehettek papok és püspökök (pápák) is!

c) Mint személyiségeket erkölcsi tekintetben ugyanolyan nagyra becsülték őket, mint a szabadokat, ugyanazon erényeket várták el tőlük, s ezekért ugyanolyan megbecsülést adtak.

d) Az urakat és úrnőket nyomatékosan intették a humánus bánásmódra.

e) A rabszolgák felszabadítása valószínűleg kezdetől fogva dicséretesnek számított (bár nem várták el).

8. Gondoskodás nagy viszontagságok esetén

A nagy pestisjárványok idején – ellentétben a pogányokkal, akik a betegeket kitétek az utcára, s a halottakat temetetlenül hagyták –, a keresztények (sokszor szó szerint!) önfeláldozóan ápolták a betegeket, összegyűjtötték és táplálták az éhezőket, és eltemették a rengeteg halottat. Így mély benyomást gyakoroltak a nem-keresztényekre...

9. Munkaközvetítés és jog a munkához

a gyülekezetekben

A korai keresztények rendkívül komolyan vették a munka kötelezettségét, ami csodálatra méltó, ha tekintetbe vesszük, milyen közel állt hozzájuk a rajongás és a téltenség veszélye!

A gyülekezet a munkaképeseknek munkát biztosított, a munkaképtelenek számára pedig a létminimumot

biztosította. (A gyülekezetek így gazdasági közösségek is voltak!)

10. Gondoskodás az utazó testvérekről (vendégbarátság), ill. a szegény és veszélyeztetett gyülekezetekről

a) A vendégbarátság a korabeli viszonyok között óriási jelentősége volt, erényét közvetlenül a hit után emlegetik. Az utazó testvérek ellátása a gyülekezeti kasszából történt. De mivel sok visszaélésre adódott lehetőség, hamarosan megkivánták, hogy az utazót alapos (hitbeli) vizsgálatnak vessék alá, hogy az illető ajánlólevelet hozzon, s ha 2-3 napnál tovább akart maradni, dolgoznia kellett.

b) Az utazó testvérekről történő gondoskodás képezte természetesen a hidat a távoli szegény és veszélyeztetett gyülekezetekről történő gondoskodáshoz. Egyrészt a szegénység, betegség, üldözöttség és mindenféle szenvedés váltotta ki a jobban szituált közösségek részéről a tevékeny segítséget, másrészt belső krízisek a tanítás és az élet, az egyházfegyelem (egyházrend) és a kultusz vonatkozásában. Ez a szeretetközösség hozta létre az „egész világon” elterjedt egyház összetartozási öntudatát, mielőtt még külső kötelékek összekapcsolták volna a szinte egymástól függetlenül, egymás mellett létező gyülekezeteket...! (Mindebben a római gyülekezet állt az élen, és elsődlegesen ez alapozta meg későbbi, egyéb vonatkozásokra is kiterjedő elsőségét!)

c) Kiemelkedő példák: már az ApCsel-ben (11,27 ssk) az antiókhiai gyűjtés a júdeaiak számára, majd Pál gyűjtései Kisázsiában ugyancsak a jeruzsálemiek részére, a karthágói gyülekezet 100 000 sestertiusos adománya a rablók fogságába esetteknek, Antiókhiai Szt. Ignác levelei a személyes részvétől és segítségnyújtásról tanúskodnak, hasonlóképpen az 1. Kelemen-levél...

d) A 2. század végétől változik a helyzet, és a szindusok intézménye kezdi háttérbe szorítani az egyes püspökök, ill. gyülekezetek szabad, önálló kezdeményezéseit, de ezek teljesen nem szűnnek meg, a 4. és 5. században is vannak még ragyogó példák (ld. Szókratész, Egyháztörténet, VII, 25).

Forrás: A. v. H., A kereszténység missziója és terjedése az első három évszázadban, ²1906, 127-172. (kivonatolts ismertetés)

Mit tanultam afrikai szentektől?

African Saints, African Stories címmel 2014-ben jelent meg Camille Louis Brown könyve. A mű 40 szent életét ismerteti röviden, akik közül jó néhányat ismerünk, például Remete Szent Antal, Szent Ágoston és édesanyja Mónika, Szent Perpetua és Felicitas stb. Mások viszont az európai keresztény fiúl számára teljesen ismeretlenül csengenek. A könyv megjelenése azért is fontos, mert Afrika nagyszerű embereiről igen kevés írásos anyag lehelhető fel, nagy részük faji előítéletek miatt megsemmisült.

Etiópiai (Fekete) Szent Mózes

Szent Mózes, vagy ahogyan kortársai nevezték, „Rabló Mózes atyánk”, 332-ben született Egyiptomban. Sötét bőre miatt kapta a Szerecsen vagy Etiópiai melléknevet. Rabszolgaként élt, majd egy lopás miatt gazdája elkergette. 75 fős rablócsapatot szervezett a sivatagban, akiktől minden arra járó joggal retteghetett. Egy alkalommal a hatóságok elől

menekülve rátalált a szkétiszi kolostorra. Az ott élő szerzetesek békessége és megelégedettsége olyan mély hatással volt rá, hogy megtért, s később az úgynevezett „sivatagi atyák” egyik legnevesebb képviselője lett. Sok csellengő gazember is Istenre talált általa. „Ha ő, aki a rablók között a legnagyobb volt, istenfélő lett, akkor mi miért halogatnánk az üdvösségünket?”

Mózes mindenben 100%-os akart lenni, bántotta, hogy nem tökéletes. Szent Izidor ekkor felvitte egy hegyre, s együtt figyelték a napfelkeltét. „Látod, a Nap sugarai is csak lassan törík át az éj sötétjét, az elmélkedő élet kialakulásához is idő kell.”

Az apát egy alkalommal egyheti böjtöt rendelt. Amikor szerzetes testvérek érkeztek, Mózes étellel kínálta őket, gondolván: megtörök egy embe-

ri parancsot, mert a vendéglátás isteni parancsa fontosabb.

Mózeset egy napon hívták, hogy vegyen részt vétkes társa feletti ítélezésen. Mózes többszöri unszolás után elindult, vállán egy lyukas korszóval, amelyből az úton végig folyt ki a homok. Megérkezve ezt mondta: Bűneim folynak ki mögöttem, nem is ismerem mindegyiket, s most idejövök, hogy egy másik társam vétkéért ítélezzem? A többiek ezen igencsak elgondolkoztak. Szent Mózeset az egyik modern kori ismertetés az erőszakmentesség apostolának nevezi.

Mózeset a későbbiekben pappá szentelték, és sokak lelki vezetője és tanítója lett. 407-ben rablók ölték meg, akikkel szemben nem védekezett.

Nem sülyedhetünk olyan mélyre, hogy Jézus keze le ne érne hozzánk! Lassan egy éve levelezek egy hét évre ítélt, megtért cigány fiatalemberrel. Hetente többször kapok nyolcoldalas leveleket a börtönből, benne olyan gyönyörű saját imádságokkal, hogy elbújhatok mellette. Igaz lenne, hogy „akinek keveset bocsátanak meg, kevésbé szeret” (Lk 7,47)? Vajon én, aki úgy gondolom, hogy „lightosabb” bűnöket követek el, mint Mózes vagy cigány barátom, eléggé értékelem Jézus szeretetét? Vagy csatlakozom azokhoz, akik legyintve azt képviselik, hogy „Isten megbocsájt – az a mestersege” (Varnus Xavér)? Ami igaz ugyan, de ez a hozzáállás komoly felelőtlenségre sarkallhat.

Aztán eszembe jutott Gál Jenő atya, aki Paraguayból hozta Magyarországra a Cursillo-mozgalmat. Ő azt ajánlotta, hogy az adott közösség legbefolyásosabb emberét próbáljuk hitre juttatni (akár ha ő például a legjobb disznótenyésztő), mert őt követni fogják a többiek is. (Aranyos volt az atya, amikor úgy vélte, hogy Magyarország teljes megtéréséhez azért kell majd némi idő.) Fekete Mózes bandavezérből lett korának híres szentje és prófétája. Képességei a jóban ugyanúgy megmutatkoztak, mint a gazemberségben. Vagy gondolhatunk a XX. századi Nicki Cruz esetére, aki sátánista családból jöve, a maffiavezérségen át jutott egy evangéliumi gyülekezet alapításig.

A másik, amire Mózes újfent felhívta a figyelmemet, az a mások feletti ítékezés kérdése. Szép és helyén való az a közkeletű gondolat, hogy a bűnt ítéljük el, ne a bűnöst. Tapasztalatom szerint ez egyáltalán nem könnyű feladat! Az egyik közösségi testvérem – amikor Isten megbocsátásáról volt szó – ezt mondta: „Elhiszem, hogy Isten még több meniséget talál, mint

mi egy-egy vétkes esetében, de nem szeretnék Hitlerrel együtt lenni a mennyországban.” Bár én nem hiszem, hogy ez engem izgatna, ha egyszer odajutok, de talán érzékelteti, hogy a tett és az elkövető bizony nagyon is egymásba ragad. És nemcsak Hitler esetében. Folyamatosan kell vizsgálnom a szívemet, hogy fellelhető-e benne egyes emberek elítélése.

Szent Timóteus és Maura

Timóteust, aki tanítója volt az akkori közösségének, elfogták, és arra akarták kényszeríteni, hogy az általa másolt és őrzött szent iratokat adja át, hogy megsemmisítsék. Válogatott kínzásoknak vetették alá, amelyek során megvakult. Hogy Timóteust meglágyítsák, előkerítették feleségét, Maurát, akit 20 nappal előbb vett nőül. Mindketten kitarítottak az esze-menzt kínzások közepette, végül tíznapos szenvedés után haltak meg a keresztén 286-ban, Diocletianus császársága idején.

Borzasztó volt még olvasni is, hogy mikén ment keresztül ez a házaspár. Fogalmam sincs, hogy a töredéke kínzás és fájdalom hatására vajon mit tettem volna? S mindezt miért? Hogy megőrizzek Isten szavát, amit nem kis fáradsággal másoltak le egymásnak a közösségek. Ma, amikor tömérdek információ árad ránk, a betűnek alig van értéke. De a rengeteg szó között gyakran elsikkad az Isten szava. Csak egy a sok hang közül, s a tetejében még nem is tolatkodó.

Szent Speratus és társai

Életük és mártírhaláluk a 2. század végére tehető. A hét férfi és öt nő Észak-Afrikában élte a keresztények egyszerű, hétköznapi életét. Még érvényben volt Marcus Aurelius rendelete, miszerint a keresztényeket kényszeríteni kell a császár imáadására. Speratus és társai így védekeztek: „Sohasem tettünk semmi jogelleneset, és nem foglalkoztunk helytelen dolgokkal. Senkit nem átkoztunk, inkább megköszöntük, ha rosszul bántak velünk. Császárunknak is megadtuk a köteles tiszteletet.” „Senkit sem félünk Urunkon, Istenünkön kívül, aki a mennyben van.” „Ami vagyok, az akarok lenni.”

Mivel kitarítottak keresztény mivoltuk mellett, s nem voltak hajlandók a császárt istennek elismerni, kard általi halálra ítélték őket.

Miért is fogott meg ez a történet? Hiszen tudjuk, hogy számtalan hitvalló végezte és végzi ma is életét vértanúként azért, mert kitarított Isten mellett.

Az első, ami szíven ütött, hogy közösségként jelentek meg a vádlók

színe előtt. Egységesen, egymást biztatva, erősítve. Bár Speratus volt a szóvivő, ki-ki hozzátette a maga által megfogalmazott hitvallást. Jó volt látni, hogy a nők egyenrangú társként voltak jelen a közösség életében.

Az istenfélelem ma már elavult szóhasználat, de ha azt értjük rajta, amit ők annak idején, miszerint nem tesznek olyat, ami Istennek nem teszszik, akkor ennek ránk is igaznak kell lennie. Ma úgy látom, sok mindentől félünk. A vírustól is, de még inkább attól, hogy nyíltan és főleg közösségleg vállaljuk a véleményünket, akár a mindenkori hatalommal szemben is. Vagy ez nem félelem? Akkor mi? Langyosság, bizonytalanság?

Nagyon tetszik az a mondat, hogy „Ami vagyok, az akarok lenni”. Legyenek bármilyenek a körülmények, a lehetőségek, ki akarok tartani a mellett a szerető Isten mellett, aki mellé egyszer letettem a voksomat.

Boldog Daudi Okelo

és Boldog Jildo Irwa

Mindketten a 20. sz. legelején születtek Ugandában. Daudi 18, Irwa 14 éves korában halt mártírhalált. Mindketten családi és misszionáriusi hatásra tértek a katolikus hitre. Egyik katekizációs halálakor bátran jelentkeztek a helyettesítésére egy olyan térségbe, ahol gyakoriak voltak a törzsi háborúk, a rabszolga- és aranykereskedőkkel való konfliktusok, terrorista betörések.

Hamar megkedvelték őket az ottani egyszerű emberek, akiket nagy ötletességgel és kedvességgel tanítottak. Rájöttek, hogy a hitgazságokat énekelve, mutogatva érdemes átadni, hogy jobban rögzüljenek a hallgatókban. Semmilyen politikai, törzsi vitában nem foglaltak állást, kizárólag az istenhit terjesztése töltötte ki életüket. Szóval és tettekkel hirdették az Urat, válogatás nélkül minden törzsnek. Ennek ellenére sokak – különösen a törzsi varázslók – szemében szálkát jelentett tevékenységük. „Nem félünk a haláltól, Jézus is meghalt értünk” – mondták. 1918 októberében lándzsával szúrták le mindkettőjüket. Ugandában büszkén őrzik emléküket, s a két fiatal hite ma is erőt ad honfitársainknak.

Döbbenetes ennek a két fiatalnak az élete. Az őskeresztények idejéből olvashatunk néha fiatal szentekről – Tarziciusról, Agnesről –, de manapság egy 14 éves szinte még gyereként kezelünk. Engem minden esetben elbűvölnek a hitükért halált is vállaló emberek. Annak idején csak úgy lehetett partra lépni Japánban, ha megtapstad a keresztet. Sokszor eltöpreng-